

Grupa A, Pismeni ispit iz Matematike II, 27.01.2014.
ispit pisati isključivo hemijskom olovkom

1. Isključivo primjenom dvostrukog integrala izračunati površinu figure koju prave linije $y^2 = x$, $y^2 = 4x$ i $x = 4$.

2. Izračunati površinu dijela konusa $y^2 = 2xz$ koji se nalazi u prvom oktantu između površina $x = 1$ i $z = 3$.

3. Metodom diferenciranja po parametru izračunati integral $\int_0^{\infty} \frac{\arctg \alpha x}{x(1+x^2)} dx$ ($\alpha > 0$).

4. Izračunati cirkulaciju vektorskog polja $\vec{v} = (x-2)\vec{i} + (x+y)\vec{j} - 2z\vec{k}$ duž stranica trougla $\triangle ABC$ čiji su vrhovi $A(1; 0; 0)$, $B(0; 1; 0)$ i $C(0; 0; 1)$.

Grupa B, Pismeni ispit iz Matematike II, 27.01.2014.
ispit pisati isključivo hemijskom olovkom

1. Isključivo primjenom dvostrukog integrala izračunati površinu figure koju prave linije $y^2 = -x$, $y^2 = -9x$ i $x = -9$.

2. Izračunati površinu dijela konusa $z^2 = 2xy$ koji se nalazi u prvom oktantu između površina $x = 2$ i $y = 4$.

3. Metodom diferenciranja po parametru izračunati integral $\int_0^{\infty} \frac{1 - e^{-\alpha x^2}}{xe^{x^2}} dx$ ($\alpha > -1$).

4. Izračunati cirkulaciju vektorskog polja $\vec{v} = (xz, -yz^2, xy)$ duž zatvorene linije $L : \begin{cases} z = x^2 - y^2 + 2a^2 \\ x^2 + y^2 = a^2 \end{cases}$.

Grupa A, Pismeni ispit iz Matematike II, 27.01.2014.
ispit pisati isključivo hemijskom olovkom

1. Isključivo primjenom dvostrukog integrala izračunati površinu figure koju prave linije $y^2 = x$, $y^2 = 4x$ i $x = 4$.

2. Izračunati površinu dijela konusa $y^2 = 2xz$ koji se nalazi u prvom oktantu između površina $x = 1$ i $z = 3$.

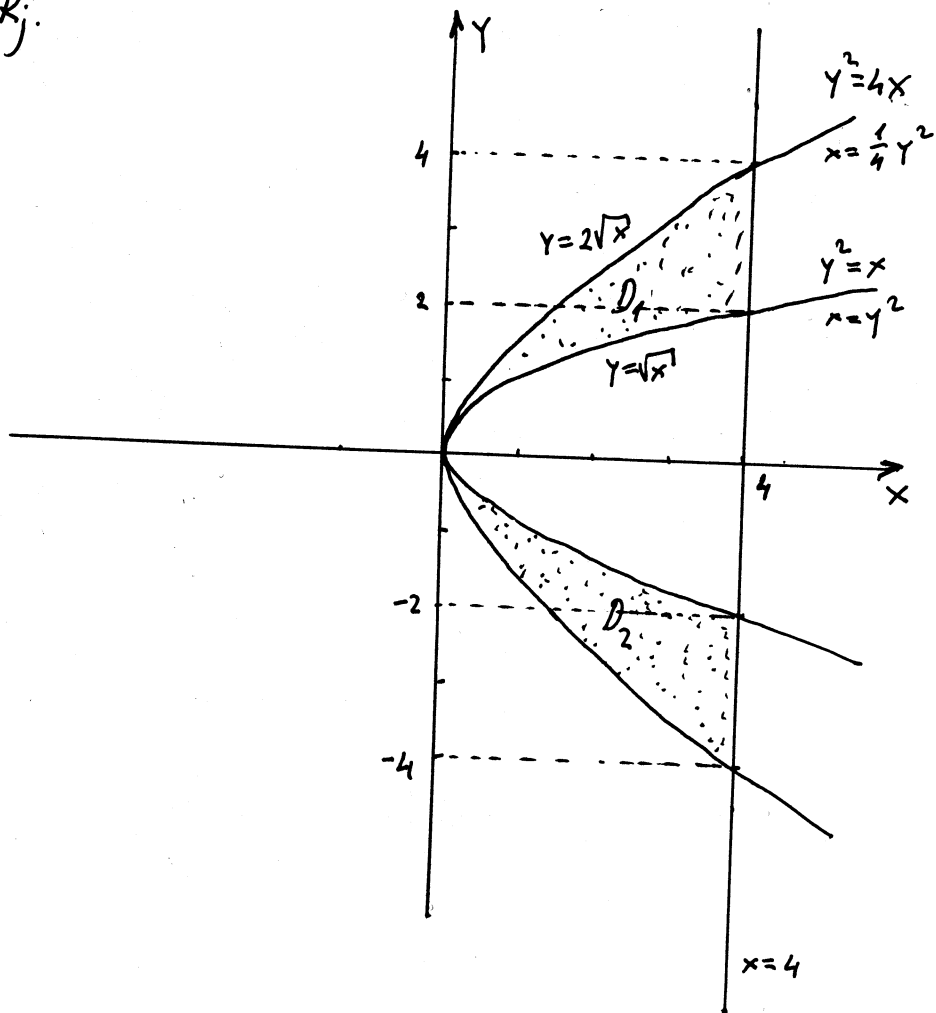
3. Metodom diferenciranja po parametru izračunati integral $\int_0^{\infty} \frac{\arctg \alpha x}{x(1+x^2)} dx$ ($\alpha > 0$).

4. Izračunati cirkulaciju vektorskog polja $\vec{v} = (x-2)\vec{i} + (x+y)\vec{j} - 2z\vec{k}$ duž stranica trougla $\triangle ABC$ čiji su vrhovi $A(1; 0; 0)$, $B(0; 1; 0)$ i $C(0; 0; 1)$.

Zadaci su skinuti sa stranice pf.unze.ba/nabokov.
Za uočene greške pisati na infoarrt@gmail.com

Isključivo primjenom dvostrukog integrala izračunati površinu figure koju prave linije $y^2=x$, $y^2=4x$ i $x=4$.

Rj.

$$\rho = \iint_{D_1} dx dy + \iint_{D_2} dx dy$$

$$= 2 \iint_{D_1} dx dy$$

$$\iint_{D_1} dx dy = \int_0^4 dx \int_{\sqrt{x}}^{2\sqrt{x}} dy = \int_0^4 \sqrt{x} dx = \frac{16}{3}$$

Prema tome $\rho = \frac{32}{3}$

II način - prvo po y-nu

$$\int_0^2 dy \int_{\frac{1}{4}y^2}^{y^2} dx + \int_2^4 dy \int_{\frac{1}{4}y^2}^4 dx = \int_0^2 \frac{3}{4} y^2 dy + \int_2^4 (4 - \frac{1}{4} y^2) dy = 2 + \frac{10}{3} = \frac{16}{3}$$

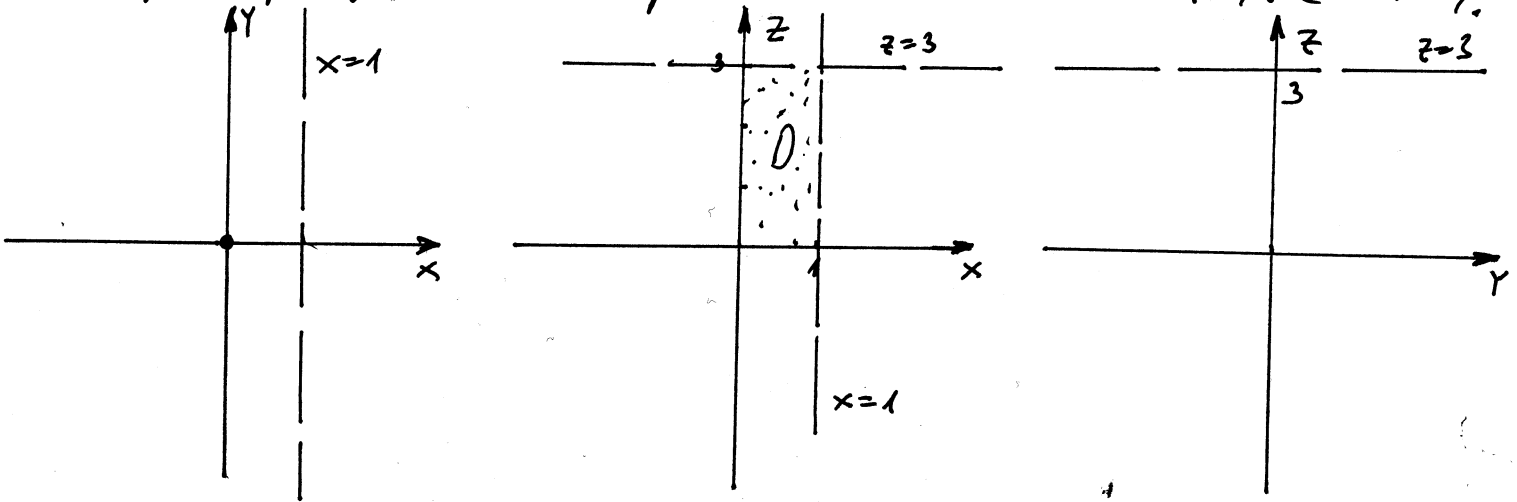
$$\rho = \frac{32}{3}$$

Ⓝ Izračunati površinu dijela konusa $y^2 = 2xz$ koji se nalazi u prvom oktantu između površina $x=1$; $z=3$.

Rj.

Površinu oblasti S računamo po formuli: $P = \iint_S dS$

Skicirajmo presjeka datih površina sa tri koordinatne ravnine;

U prvom oktantu tražimo površinu dijela figure $y = \sqrt{2} \sqrt{xz}$.

$$y = \sqrt{2} \sqrt{xz}, \quad y'_x = \sqrt{2} \frac{\sqrt{z}}{2\sqrt{x}}, \quad y'_z = \sqrt{2} \frac{\sqrt{x}}{2\sqrt{z}}$$

$$\begin{aligned} \sqrt{1 + z'^2 + x'^2} &= \sqrt{1 + \frac{z}{2x} + \frac{x}{2z}} = \frac{1}{\sqrt{2}} \sqrt{2 + \frac{z}{x} + \frac{x}{z}} = \frac{1}{\sqrt{2}} \sqrt{\frac{2xz + z^2 + x^2}{xz}} = \\ &= \frac{1}{\sqrt{2}} \sqrt{\frac{(x+z)^2}{xz}} = \frac{1}{\sqrt{2}} \cdot \frac{|x+z|}{\sqrt{xz}} \stackrel{\substack{\text{I objekt} \\ (x+z) = xz}}{=} \frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{x}{\sqrt{xz}} + \frac{z}{\sqrt{xz}} \right) = \frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{\sqrt{x}}{\sqrt{z}} + \frac{\sqrt{z}}{\sqrt{x}} \right) \end{aligned}$$

$$P = \iint_S dS = \iint_D \frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{\sqrt{x}}{\sqrt{z}} + \sqrt{\frac{z}{x}} \right) dx dz = \frac{1}{\sqrt{2}} \int_0^1 dx \int_0^3 \left(\sqrt{x} z^{-\frac{1}{2}} + \frac{1}{\sqrt{x}} z^{\frac{1}{2}} \right) dz$$

$$= \dots = \frac{1}{\sqrt{2}} \int_0^1 2\sqrt{3} \left(\sqrt{\frac{1}{x}} + \sqrt{x} \right) dx = \dots = \frac{1}{\sqrt{2}} \cdot 16 \frac{\sqrt{3}}{3} = \frac{16\sqrt{3}}{3\sqrt{2}} = \frac{8\sqrt{6}}{3}$$

Metodom diferenciranja po parametru izračunati integral

$$\int_0^{\infty} \frac{\arctg dx}{x(1+x^2)} dx \quad (\alpha > 0).$$

Rj.-upute:

Ako je $I(\alpha) = \int_a^b f(\alpha, x) dx$ tada $I'(\alpha) = \int_a^b f'_\alpha dx$

$$f(\alpha, x) = \frac{\arctg dx}{x(1+x^2)} \Rightarrow f'_\alpha = \frac{1}{x(1+x^2)} \cdot \frac{x}{1+\alpha^2 x^2}$$

$$I(\alpha) = \int_0^{\infty} \frac{\arctg dx}{x(1+x^2)} dx \Rightarrow I'(\alpha) = \int_0^{\infty} \frac{dx}{(1+x^2)(1+\alpha^2 x^2)}$$

$$\frac{1}{(1+x^2)(1+\alpha^2 x^2)} = \frac{Ax+B}{1+x^2} + \frac{Cx+D}{1+\alpha^2 x^2} \Rightarrow \dots \Rightarrow$$

$$A=0$$

$$B = \frac{-1}{\alpha^2 - 1}$$

$$C=0, D = \frac{\alpha^2}{\alpha^2 - 1}$$

$$I'(\alpha) = \int_0^{\infty} \frac{\frac{-1}{\alpha^2 - 1}}{1+x^2} dx + \int_0^{\infty} \frac{\frac{\alpha^2}{\alpha^2 - 1}}{x^2(\frac{1}{\alpha^2} + x^2)} dx = -\frac{1}{\alpha^2 - 1} \arctg x \Big|_0^{\infty} + \frac{\alpha^2}{\alpha^2 - 1} \frac{\alpha}{\alpha^2} \arctg \frac{\alpha}{x} \Big|_0^{\infty}$$

$$= \frac{-1}{\alpha^2 - 1} \cdot \frac{\pi}{2} + \frac{\alpha}{\alpha^2 - 1} \cdot \frac{\pi}{2} = \frac{\pi}{2} \frac{\alpha - 1}{(\alpha - 1)(\alpha + 1)} = \frac{\pi}{2} \cdot \frac{1}{\alpha + 1} \Rightarrow I(\alpha) = \frac{\pi}{2} \ln|\alpha + 1| + C$$

Kako je $I(0) = 0 = \frac{\pi}{2} \ln 1 + C = C \Rightarrow C = 0$ pa je za $\alpha > 0$

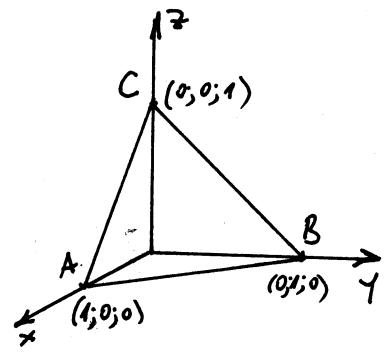
$$\int_0^{\infty} \frac{\arctg dx}{x(1+x^2)} dx = \frac{\pi}{2} \ln|\alpha + 1|.$$

Izračunati cirkulaciju vektorskog polja

$\vec{v} = (x-2)\vec{i} + (x+y)\vec{j} - 2z\vec{k}$ duž stranica trougla ΔABC čiji su vrhovi $A(1; 0; 0)$, $B(0; 1; 0)$ i $C(0; 0; 1)$.

Rj. Cirkulaciju vektorskog polja računamo po formuli:

$$C = \int_C \vec{v} \cdot d\vec{r} = \int_C v_x dx + v_y dy + v_z dz = \int_{ABCA} (x-2) dx + (x+y) dy + (-2z) dz$$

x, y, z
 $A(1; 0; 0)$
 $B(0; 1; 0)$

$\mu(A, B): \frac{x-1}{0-1} = \frac{y-0}{1-0} = \frac{z-0}{0}$

$-x+1=y, z=0$
 $y=-x+1 \quad dy = -dx$

y uzima vrijednosti od 1 do 0

$$\int_{AB} (x-2) dx + (x+y) dy - 2z dz = \int_1^0 [(x-2) + (x-x+1)(-1)] dx = \int_1^0 (x-3) d(x-3) = \frac{1}{2}(x-3)^2 \Big|_1^0 = \frac{9-4}{2} = \frac{5}{2}$$

x, y, z
 $B(0; 1; 0)$
 $C(0; 0; 1)$

$\mu(B, C): \frac{x-0}{0} = \frac{y-1}{-1} = \frac{z-0}{1}$

$x=0, -y+1=z$ uzim vrijednosti od 1 do 0
 $z=-y+1$
 $dz = -dy$

$$\int_{BC} (y-2) dy + (x+y) dx - 2z dz = \int_1^0 (-y+2)(-1) d(-y+2) = \frac{1}{2}(-y+2)^2 \Big|_0^1 = -\frac{3}{2}$$

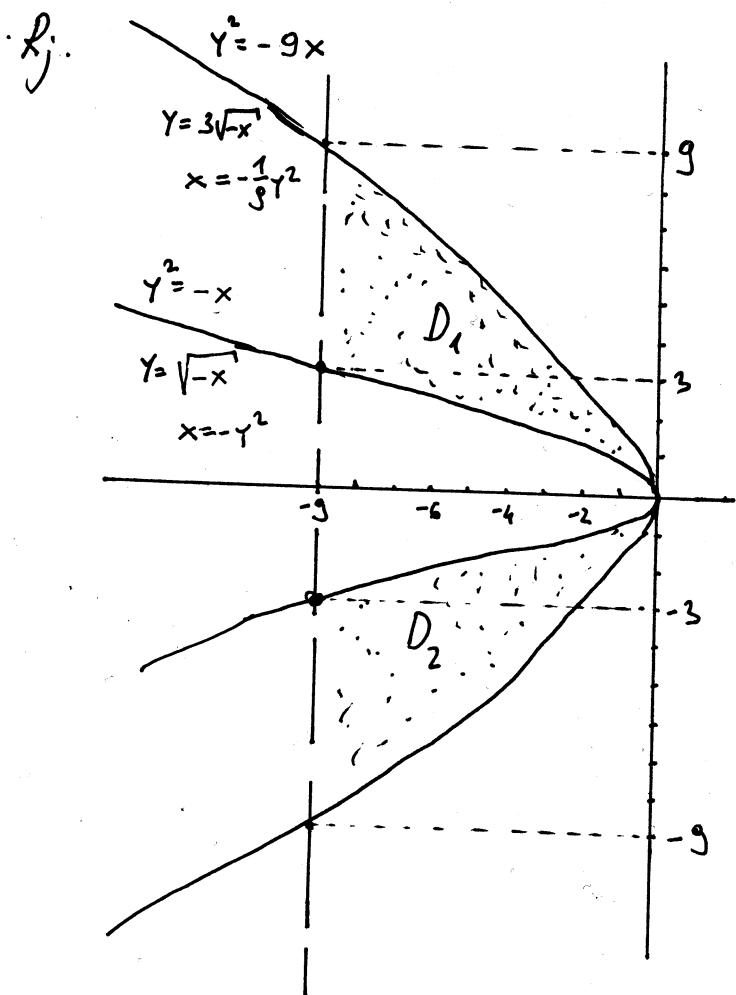
x, y, z
 $C(0; 0; 1)$
 $A(1; 0; 0)$

$\mu(C, A): \frac{x-0}{1} = \frac{y-0}{0} = \frac{z-1}{-1} \Rightarrow x=-z+1$ gdje z uzima vrijednosti od 1 do 0
 $dx = -dz$

$$\int_{CA} [(-z+1-2)(-1) - 2z] dz = \int_1^0 (-z+1)(-1) d(-z+1) = \frac{1}{2}(-z+1)^2 \Big|_0^1 = -\frac{1}{2}$$

KONAČNO RIJEŠENJE JE: $C = \frac{5}{2} + \left(-\frac{3}{2}\right) + \left(-\frac{1}{2}\right) = \frac{1}{2}$

⊕ Isključivo primjenom dvostrukog integrala izračunati površinu figure koju prave linije $y^2 = -x$, $y^2 = -9x$ i $x = -9$.

$$P = \iint_{D_1} dx dy + \iint_{D_2} dx dy = 2 \iint_{D_1} dx dy$$

$$\iint_{D_1} dx dy = \int_{-9}^0 dx \int_{\sqrt{-x}}^{3\sqrt{-x}} dy = \int_{-9}^0 2\sqrt{-x} dx$$

$$= 36$$

$$P = 2 \cdot 36 = 72$$

II način - preko po y -nu

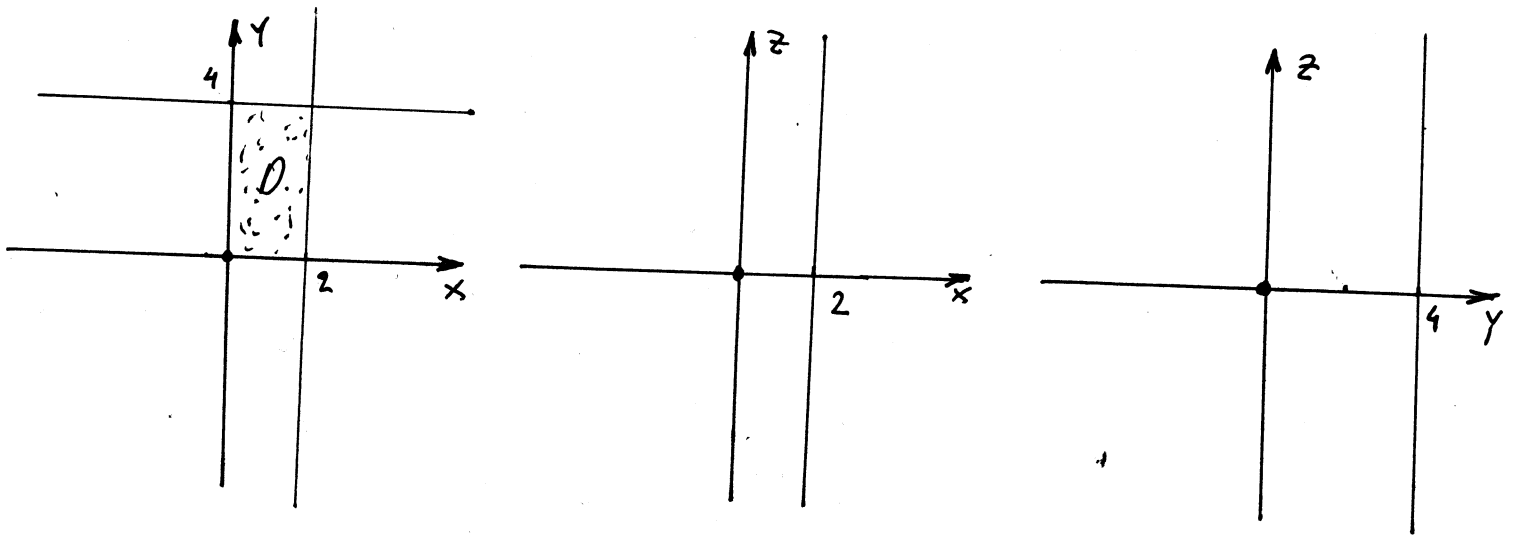
$$\int_0^3 dy \int_{-y^2}^{-\frac{1}{9}y^2} dx + \int_3^9 dy \int_{-9}^{-\frac{1}{9}y^2} dx = \int_0^3 \frac{8}{9} y^2 dy + \int_3^9 (9 - \frac{1}{9} y^2) dy = 8 + 28 = 36$$

$$P = 2 \cdot 36 = 72$$

⊕ Izračunati površinu dijela konusa $z^2 = 2xy$ koji se nalazi u prvom oktantu između površina $x=2$ i $y=4$.

Rj. Površina oblasti S se računa po formuli $P = \iint dS$.

Skicirajmo presjeka datih površina sa tri koordinatne ravni.

Kako je u pitanju prvi oktant to je $z \geq 0$, a tražimo površinu figure $z = \sqrt{2} \sqrt{xy}$ ($\Rightarrow z'_x = \sqrt{2} \frac{\sqrt{y}}{2\sqrt{x}}$, $z'_y = \sqrt{2} \frac{\sqrt{x}}{2\sqrt{y}}$)

$$P = \iint_S dS = \iint_D \sqrt{1 + z'_x{}^2 + z'_y{}^2} dx dy = \iint_D \sqrt{1 + \frac{y}{2x} + \frac{x}{2y}} dx dy =$$

$$= \frac{1}{\sqrt{2}} \iint_D \sqrt{\frac{2xy + x^2 + y^2}{xy}} dx dy = \frac{1}{\sqrt{2}} \int_0^2 dx \int_0^4 \left(\sqrt{\frac{x}{y}} + \sqrt{\frac{y}{x}} \right) dy =$$

$$\sqrt{\frac{x^2 + 2xy + y^2}{xy}} = \frac{x+y}{\sqrt{xy}} \quad = \frac{1}{\sqrt{2}} \int_0^2 \left(2\sqrt{xy} + \frac{2}{3} \sqrt{\frac{y^3}{x}} \right) \Big|_{y=0}^{y=4} dx =$$

$$= 2\sqrt{2} \int_0^2 \left(\sqrt{x} + \frac{4}{3\sqrt{x}} \right) dx = 2\sqrt{2} \left(\frac{2}{3} \sqrt{x^3} + \frac{8}{2} \sqrt{x} \right) \Big|_0^2 = 16$$

Metodom diferenciranja po parametru izračunati integral

$$\int_0^{\infty} \frac{1 - e^{-\alpha x^2}}{x e^{x^2}} dx \quad (\alpha > -1)$$

Rj. Ako je $I(\alpha) = \int_a^b f(\alpha, x) dx$ tada $I'(\alpha) = \int_a^b f'_\alpha dx$.

$$f(\alpha, x) = \frac{1 - e^{-\alpha x^2}}{x e^{x^2}} \Rightarrow f'_\alpha = \frac{1}{x e^{x^2}} (-1) e^{-\alpha x^2} \cdot (-x^2) = \frac{x e^{-\alpha x^2}}{e^{x^2}}$$

$$I(\alpha) = \int_0^{\infty} \frac{1 - e^{-\alpha x^2}}{x e^{x^2}} dx \Rightarrow I'(\alpha) = \int_0^{\infty} \frac{x e^{-\alpha x^2}}{e^{x^2}} dx =$$

$$= \int_0^{\infty} x e^{-\alpha x^2 - x^2} dx = \int_0^{\infty} x e^{-(\alpha+1)x^2} dx = \left| \begin{array}{l} -(\alpha+1)x^2 = u \\ -2(\alpha+1)x dx = du \\ x dx = \frac{-1}{2(\alpha+1)} du \end{array} \right. \quad \left. \begin{array}{l} x \Big|_0^{\infty} \Rightarrow u \Big|_0^{-\infty} \end{array} \right|$$

$$= \frac{1}{2(\alpha+1)} \int_{-\infty}^0 e^u du = \frac{1}{2(\alpha+1)} \overbrace{e^u}^{1 - e^0} \Big|_{-\infty}^0 = \frac{1}{2(\alpha+1)} \Rightarrow I'(\alpha) = \frac{1}{2} \cdot \frac{1}{\alpha+1}$$

$$\Rightarrow I(\alpha) = \frac{1}{2} \ln|\alpha+1| + C; \text{ A kako je } I(0) = \int_0^{\infty} \frac{1 - e^0}{x e^{x^2}} dx = 0 = \frac{1}{2} \ln 1 + C$$

Prema tome $\int_0^{\infty} \frac{1 - e^{-\alpha x^2}}{x e^{x^2}} dx = \frac{1}{2} \ln|\alpha+1|$

\Downarrow
 $C=0$

⊕ Izračunati cirkulaciju vektorskog polja

$$\vec{n} = (xz, -yz^2, xy) \text{ duž zatvorene linije } L$$

$$L: \begin{cases} z = x^2 - y^2 + 2a^2 \\ x^2 + y^2 = a^2 \end{cases}$$

Rj. Cirkulaciju vektorskog polja \vec{n} računamo po formuli

$$C = \int_C \vec{n} \cdot d\vec{r} = \int_C v_x dx + v_y dy + v_z dz$$

a u našem slučaju $C = \oint_C xz dx + (-yz^2) dy + xy dz$

Jedan od pristupa za rješavanje ovog zadatka je da parametrizujemo krivu L . Kako je u krivoj data kružnica $x^2 + y^2 = a^2$ prvo ćemo parametrizirati y i x pa dvije dobijene vrijednosti uvrstiti u z .

$$\begin{aligned} x &= a \cos \varphi \\ y &= a \sin \varphi \\ 0 &\leq \varphi \leq 2\pi \end{aligned}$$

$$\Rightarrow z = a^2 \cos^2 \varphi - a^2 \sin^2 \varphi + 2a = a^2 (2 + \cos 2\varphi)$$

$$dx = -a \sin \varphi, \quad dy = a \cos \varphi, \quad dz = -2a^2 \sin 2\varphi$$

$$\begin{aligned} C &= -\frac{a^4}{2} \int_0^{2\pi} (2 + \cos 2\varphi) \sin 2\varphi d\varphi - \frac{a^6}{2} \int_0^{2\pi} (2 + \cos 2\varphi)^2 \sin 2\varphi d\varphi - \\ &- a^4 \int_0^{2\pi} \sin^2 2\varphi d\varphi = \frac{a^4}{8} (2 + \cos 2\varphi)^2 \Big|_0^{2\pi} + \frac{a^6}{12} (2 + \cos 2\varphi)^3 \Big|_0^{2\pi} - \\ &- \frac{a^4}{2} \left(\varphi - \frac{1}{4} \sin 4\varphi \right) \Big|_0^{2\pi} = -\pi a^4 \end{aligned}$$